

Analiză: Când traseismul politic devine periculos?

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?!

Distribuția mandatelor în Legislatura a XI-a

Formațiune	Structura inițială	14.04.2023	Modificări
● Partidul Acțiune și Solidaritate	63	63	0
● Blocul Comuniștilor și Socialiștilor	32	29	-3
● Partidul Politic Șor	6	6	0
● Deputați neafiliați	-	3	+3

www.promolex.md

Traseismul politic, un fenomen care se întâmplă până și în cele mai stabile democrații, poate deveni periculos atunci când comportă elementele coruperii politice sau când ia proporții de natură să denatureze în mod considerabil reprezentarea politică și, prin urmare, amenință stabilitatea instituțională.

Pentru actuala legislatură, comparativ cu precedentele trei, traseismul nu pare a fi deocamdată o trăsătură definitorie. Până în prezent, 3 deputați PSRM au anunțat că părăsesc atât fracțiunea BCS, cât și PSRM, și că devin deputați independenți. Gaik Vartanean a aderat la Partidul Mișcarea Alternativă Națională al fostului său coleg de partid, Ion Ceban, primar al municipiului Chișinău. Iar Alexandr Nesterovschi și Irina Lozovan, care a fost și membră a Comitetului executiv politic al PSRM, au ales să adere la o altă structură extra-parlamentară – Mișcarea Pentru Popor, creată inclusiv de Partidul Politic Șor, care are cea mai mică

fracțiune în actualul legislativ.

Pentru comparație, în Parlamentul de Legislatura a X-a (2019-2021), 21 de deputați au migrat la alte partide sau au devenit neafiliați. În Parlamentul de Legislatura a IX-a (2014-2018), supranumit și cel mai traseist din istoria R. Moldova, au fost înregistrate 72 migrații ale 40 de deputați, iar în cel de Legislatura a VIII-a (2010-2014) au avut loc 24 migrații ale 23 de deputați.

În actuala legislatură, traseismul nu este deocamdată atât de răspândit încât să poată produce eventuale consecințe mai grave asupra raportului de forțe în Parlament sau asupra funcționalității instituționale, în general. Totuși, părăsirea fracțiunii, fie și de către un număr redus de deputați, poate avea efecte asupra fracțiunii care devine mai puțin influentă, inclusiv în organele parlamentare, dar și asupra situației și statutului deputaților vizați care își pot pierde locurile în comisiile parlamentare sau în delegațiile internaționale, iar în unele state sunt lipsiți și de unele privilegii de reprezentare, inclusiv indemnizații.

Analizând fenomenul traseismului în Republica Moldova, constatăm că migrația politică a parlamentarilor este deseori asociată cu oportunistul și coruperea politică, mai curând, decât cu alte circumstanțe, cum ar fi cele ideologice (dezacordul cu linia partidului sau cu liderul acestuia) sau excluderea din fracțiune ca măsură disciplinară. Respectiv, considerăm că este de datoria morală a deputaților care schimbă o fracțiune din parlament pe alta să prezinte explicații și argumente comprehensive. Iar organele de drept ar urma să examineze în mod eficient orice suspiciune de corupere politică a deputaților, astfel încât încrederea cetățenilor în reprezentativitatea Parlamentului să fie restabilită.

Mandatul imperativ – este el oare un remediu împotriva traseismului?

În Republica Moldova au existat încercări de a interzice prin lege traseismul politic (inițiativa Bașcanului Găgăuziei-2013; PCRM- 2016; PAS (aleșii locali) – 2017 etc.), care au eșuat însă, inclusiv pentru că veneau în contrasens cu prevederile Constituției privind nulitatea mandatului imperativ și irevocabilitatea mandatului reprezentativ.

Mandatul imperativ, extrem de rar aplicat, presupune dependența totală a parlamentarului față de partid sau alegătorii săi. Este un mandat limitat de instrucțiunile obligatorii ale electoratului. Deputații nu au voie să-și părăsească grupul parlamentar, sau să treacă la o altă fracțiune după ce au fost aleși, în afară de cazul în care ei ar fi excluși, și pot fi revocați de către mandatarii în cazul nerespectării mandatului.

Încuviințarea mandatului imperativ nu este nici pe departe o soluție pentru că limitează enorm funcția legislativă, este incompatibil cu democrația, reduce la zero independența deputaților, libertatea lor în exercitarea mandatului și misiunea lor de a fi în serviciul poporului, dar nu de a reprezenta interese particulare.

Recenta inițiativă a BCS de a modifica Constituția și de a include prevederea potrivit căreia refuzul de a fi membru, precum și schimbarea calității de membru a fracțiunii parlamentare ar atrage după sine încetarea calității de deputat, aparent nu urmărește încuviințarea mandatului imperativ. Inițiativa dată vine totuși în contradicție cu principiul că un ales al poporului reprezintă întotdeauna interesele întregului popor, nu doar cele ale partidului pe ale cărui liste a fost ales. Mai mult decât atât, în virtutea mandatului reprezentativ, deputatul, odată intrat în exercițiul mandatului, nu mai are obligația legală de a-și susține partidul sau deciziile fracțiunii sale în cadrul forului legislativ.

Cum poate fi descurajată migrația deputaților?

În iunie 2020, Parlamentul de legislatura a X-a a adoptat o [Declarație cu privire la condamnarea faptelor de traseism și corupere politică](#) din întreaga perioadă a parlamentarismului Republicii Moldova. Potrivit declarației, prin traseismul **întemeiat pe acte de corupție** voința suverană a poporului, exprimată în alegeri, este denaturată brutal, iar gestionarea din afara țării a migrației politice bazate pe corupție reprezintă o amenințare reală la siguranța națională și pentru instituțiile fundamentale ale statului. Coruperea politică a deputaților urmărește scopul de a **schimba artificial raportul de forțe în Parlament** și de a instaura o guvernare subordonată intereselor înguste de grup. Traseismul politic nu doar lovește direct în temeiurile etice și morale ale societății, ci și viciază până la desfigurare sistemul politic și procesele politice din țară.

Declarația, votată în unanimitate de deputați, nu pare să fi produs efecte practice de descurajare a migrației politice ulterioare, ne fiind urmată și de alte acțiuni sau inițiative mai concrete care ar fi putut fi adoptate în Parlament pentru a descuraja astfel de comportamente.

La nivel european, există diferențe majore în ceea ce privește reglementările privind traseismul politic. În unele țări, în special în democrații stabile, trecerea de la un partid la altul, care se întâmplă relativ rar, nu este percepută neapărat ca o problemă. În timp ce în alte state, practica este reglementată mai strict deoarece numărul de migrații este atât de mare, încât amenință stabilitatea instituțională și reprezentarea politică.

De regulă, legi stricte anti-traseism sunt rare în democrațiile consacrate (Portugalia, Irlanda, Suedia), dar mai comune în cele mai recente (Bulgaria, Croația, Bosnia și Herțegovina, Estonia) unde adesea sunt văzute ca măsuri temporare menite să consolideze sistemul de partid haotic.

Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei a aprobat, în

2015, o [Rezoluție](#) în care a formulat mai multe recomandări parlamentelor naționale și anume:

- să analizeze în profunzime problema schimbării apartenenței politice a deputaților pentru a stabili dacă ar trebui sau nu să se ia măsuri de limitare a migrației politice (ex. interzicerea, fie și temporară, a trecerii la un alt grup parlamentar; impunerea de a ocupa un loc de deputat neafiliat/independent sau prin privarea acestora de anumite drepturi de participare și de reprezentare);
- să includă, în caz de necesitate, în regulamentele interne dispoziții care să prevadă sau să interzică schimbarea apartenenței politice, cerințele și consecințele schimbării/suspendării, expulzării sau părăsirii grupurile lor politice de către deputați;
- să țină cont de schimbările de afiliere politică în componența organelor parlamentare și a președinților acestora, pe durata legislaturii și să stabilească, după caz, reglementări privind consecințele pentru grupurile politice;
- să promoveze norme de conduită privind integritatea deputaților, astfel încât să prevină și să sancționeze anumite forme de corupție, cum ar fi cumpărarea sau vânzarea de voturi sau mituirea deputaților pentru a schimba grupurile;
- să întocmească o evidență a schimbărilor de afiliere ale deputaților lor, indicând în special motivele.

Dacă numărul deputaților care părăsesc fracțiunile va crește semnificativ, recomandăm Parlamentului să examineze posibilitatea includerii unor măsuri suplimentare de descurajare a acțiunilor de traseism, cum ar fi privarea de indemnizații, participarea în comisiile parlamentare sau reprezentarea în delegații internaționale.